

Talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökseksi kuluttajia koskevien yhteisön toimien yleisistä puitteista”⁽¹⁾

(98/C 235/17)

Neuvosto päätti 12. helmikuuta 1998 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 129 a artiklan nojalla pyytää talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta ehdotuksesta.

Asian valmistelusta vastannut ympäristönsuojelu-, kansanterveys- ja kuluttajajaosto perusti valmisteluryhmän ja nimitti esittelijäksi Joop Koopmanin.

Toukokuun 27.-28. päivänä 1998 pitämässään 355. täysistunnossa (toukokuun 28. päivän kokouksessa) talous- ja sosiaalikomitea nimitti Joop Koopmanin yleisesittelijäksi ja hyväksyi seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 94 ääntä puolesta ja 8 vastaan 3:n pidättyessä äänestämästä.

1. Johdanto

1.1. Komissio toteaa ehdotuksen perusteluosassa, että kuluttajapolitiikkaa on voimistettu huomattavasti viime vuosikymmenen aikana kehityksen huipentuessa Amsterdamin sopimukseen. Tähän mennessä ei vielä ole ollut olemassa yhteisön kuluttajapolitiikkaa tukevien toimien rahoitusta koskevaa perussäädöstä.

1.2. Ehdotuksessa parlamentin ja neuvoston päätökseksi esitellään ”oikeudelliset puitteet”⁽²⁾ sellaista kuluttajapolitiikkaan ja kuluttajien terveyden suojelemiseen liittyvää toimintaa varten, joka voi saada rahoitusta unionin talousarviosta. Siinä vahvistetaan puitteet kaudeksi 1999–2003 eikä niinkään kirjata kaikkia kyseisen kauden aikana toteutettavia toimia, sillä on mahdollista ennakoida tarkasti kaikkia kauden aikana mahdollisesti tarpeelliseksi osoittautuvia kuluttajansuojatoimia.

1.3. Ehdotettu päätös perustuu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 129 a artiklaan. Kuluttajapolitiikan soveltamisalaa laajennettiin kuitenkin Amsterdamin sopimuksessa, ja komissio toteaaakin, että se saattaa tarkastella ehdotusta uudelleen ja ottaa sen perustaksi uudet perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksessa lisätyt 152 ja 153 artiklat, mikäli ehdotusta ei hyväksytä ennen uuden sopimuksen voimaantulusta.

1.4. Komissio ryhmittelee taloudellista tukea mahdollisesti edellyttävät toimet neljään alaan:

- kuluttajien terveys ja turvallisuus;
- taloudellisten etujen turvaaminen;
- kuluttajien valistaminen ja heidän oikeuksistaan tiedottaminen;

- kuluttajien etujen edistäminen ja edustaminen.

Toimista on annettu ohjeellinen luettelo ehdotuksen liitteessä.

1.5. Ehdotuksessa tarkoitettulla rahoituksella ketaan kolmenlaisia toimia: komission itse käynnistämiä toimia, Euroopan kuluttajajärjestöjen toimintaa tukevia toimia sekä kuluttajajärjestöjen etupäässä jäsenvaltioissa esittelemiä erityishankkeita.

1.6. Viideksi vuodeksi myönnettävä kokonaisbudjetti on arvioitu 114 miljoonaksi ecuksi.

1.7. Eurooppalaisten ja jäsenvaltioiden kuluttajajärjestöjen mainituilla aloilla (ks. 1.4) toteuttamille toimille myönnettävä taloudellisen tuen määrä ei voi periaatteessa ylittää 50:tä prosenttia toimien toteuttamisesta syntyneistä kustannuksista.

1.8. Tuen myöntämisehdot luetellaan ehdotetun päätöksen 7–9 artiklassa. Kustannustehokkuutta, kerrannaisvaikutusta ja levitystä koskevia ehtoja käsitellään 7 artiklassa. Hankkeiden hakumenettelyt ja sopimuksen tekoon johtavat hyväksymismenettelyt esitetään 8 artiklassa. Seurantaa, valvontaa ja dokumentointia koskevat vaatimukset on mainittu 9 artiklassa.

1.9. Rahoitusselvityksessä on esitetty myönnettävän kokonaisbudjetin ohjeellinen jakautuminen viiden vuoden ajalle sekä arvio sen jakautumisesta eri aloille mainittujen toimenpidetyyppien osalta.

2. Yleistä

2.1. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä siitä, että kuluttajapolitiikan merkitys on vähitellen kasvanut yhteisön kehittyessä. Kuluttajapolitiikan voidaan ehkä katsoa saaneen alkunsa vuonna 1961, jolloin maatalou-

⁽¹⁾ EYVL C 108, 7.4.1998, s. 43.

⁽²⁾ Varainhoitoasetuksen 22 artiklassa tarkoitettua merkityksessä (konsolidoitu versio 20.12.1996 – SG B.4 (96), p. 674).

desta vastaava komission jäsen Sicco Mansholt otti ensimmäistä kertaa yhteyttä kuluttajien edustajiin keskustellakseen näiden kanssa yhteisistä huolenaiheista. Ensimmäinen erityisesti kuluttajapolitiittisia asioita käsittelevä yksikkö perustettiin pääosastoon IV vuonna 1968. Vuonna 1973 perustettiin ympäristö- ja kuluttajapolitiikasta vastaava osasto, joka muutettiin pääosasto XI:ksi vuonna 1981. Vuonna 1989 syntyi erillinen kuluttajapolitiittinen osasto, joka oli vuonna 1995 perustetun PO XXIV:n edeltäjä. Viimeisin kehitys organisaatiossa oli em. pääosaston tehtäväalueen ulottaminen terveydenhuoltoasioihin vuonna 1997. Nämä muutokset ovat olleet tulosta kuluttajapolitiikan merkityksen kasvamisesta ja tarpeellisuudesta Euroopan yhteisössä.

2.2. Komitea yhtyy komission esittämiin perusteluihin yhteisön kuluttajapolitiittisten toimien rahoittamista koskevan perussäädöksen laatimiseksi. Tosin se haluaa huomauttaa, että kyseisen perussäädöksen puuttuminen ei ole tähänkään asti estänyt komissiota rahoittamasta tällaisia toimia.

2.2.1. Perussäädöksen laatiminen on varainhoitoasetuksen 22 artiklan mukaista. Kyseisessä artiklassa todetaan, että kaikkea merkittävää yhteisön toimintaa varten talousarvioon otettujen määrärahojen toteuttaminen edellyttää, että niiden perusteena oleva säädös annetaan etukäteen.

2.2.2. Perussäädöksen laatiminen viiden vuoden jaksoksi vahvistettavien budjettimäärärahojen puitteissa saattaa myös lisätä selkeyttä ja varmuutta varojen määrästä, joka PO XXIV:lla on käytettävissään politiikkojensa toimeenpanemiseksi. Tapa, jolla vuosittaisesta budjetista ennen päätettiin (vrt. perustamissopimuksen 203 artikla), jätti paljon toivomisen varaa, sillä budjetti oli aina neuvoston ja Euroopan parlamentin välisen valtapelin kohteena neuvoston pyrkimässä pienentämään ja parlamentin kasvattamaan budjettia.

2.2.3. Varojen myöntämistä koskeva perussäädös voi lisäksi tarjota tervetulleen tilaisuuden kehittää tarkoituksenmukainen, tehokas ja yksiselitteinen menettely, jonka mukaan hankkeita rahoitetaan. Siinä määriteltäisiin riittävästi myös ehdot, jotka rahoituksen saajan tulee täyttää, jotta asianmukaista kirjanpitoa koskevat tavoitteet saavutetaan avoimuutta noudattaen. Vuodeksi 1998 laaditut rahoitusmenettelyt ovat onneksi jo huomattavasti aikaisempia vuosia paremmat.

2.2.4. Lisäksi ehdotus on askel kohti asianmukaista määritelmää kriteereistä, jotka kuluttajajärjestöjen tulee täyttää taloudellista tukea saadakseen. Merkittävä tekijä tässä yhteydessä on järjestöjen edustavuus. Komissio voi kuitenkin käyttää muitakin kriteereitä.

2.3. Samalla kun komitea on yhtä mieltä perussäädöksen laatimisen tarpeellisuudesta sinänsä, se huomauttaa, että se voidaan tehdä kahdella eri tavalla: 1) asetetaan puitteet, joissa esitetään aloittain ohjeellisia toimia komission ehdotuksen tapaan, tai 2) asetetaan puitteet, joissa keskeinen rooli on konkreettisemmalla keskipitkän aikavälin toimintaohjelmalla. Komitea ei yhdy komission mielipiteeseen, jonka mukaan tällainen monivuotinen ohjelma ei voi toimia perussäädöksen pohjana, koska, komission mukaan "kuluttajansuojan alalla ei ole mahdollista ennakoida tarkasti viiden vuoden tähtäimellä kaikkia niitä ongelmia, jotka vaativat yhteisön osallistumista".

2.3.1. Ensinnäkään monivuotisen ohjelman laatimiseksi ei ole välttämätöntä tuntea tulevaisuutta tarkasti. Aikaa myöden toteutettavien toimien yksityiskohdat voidaan sisällyttää ohjelmaan myöhemmin, niin kuin monien yhteisön (puite)ohjelmien kohdalla on nähtävissä. Toiseksi EU:n kuluttajapolitiikkaa on alusta (v. 1975) lähtien aina toteutettu keskipitkän aikavälin ohjelmien puitteissa: ensimmäistä ja toista (viisivuotista) kuluttajansuojaohjelmaa, "Uusi sysäys" -ohjelmaa, ensimmäistä ja toista kolmivuotista toimintaohjelmaa sekä nykyistä "Kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)" -ohjelmaa.

2.3.2. Komitea pitää valitettavana, että uutta monivuotista toimintaohjelmaa ei ole vielä saatettu päätökseen, sillä se olisi voinut ja sen olisi pitänyt tarjota lisäviitteitä myönnettäessä määrärahoja lähitulevaisuudessa toteutettaviksi esitettyihin toimiin. Silloin olisi voitu keskustella kaikista asioista, jotka sisältyvät perussäädöksen, toimintaohjelman ja (kokonais)budjetin muodostamaan kokonaisuuteen.

2.3.3. Monivuotinen toimintaohjelma olisi myös ollut enemmän Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission 6. maaliskuuta 1995 varainhoitoa koskevien säännösten sisällyttämisestä säädöksiin antaman julistuksen⁽¹⁾ 1 artiklan mukaista; siinä viitataan monivuotisiin ohjelmiin eikä (ohjeellisiin) "toiminnallisiin puitteisiin".

2.3.4. Komitea tukee kuitenkin puiteohjelmaa, sillä se vaikuttaa riittävän joustavalta kattaakseen kuluttajien hyväksi tehtäville toimille suunnitellun monivuotisen toimintaohjelman edellyttäen, että kyseiseen toimintaohjelmaan sisällytetään selkeä maininta puiteohjelmasta. Siten komissio saisi luotua tarpeellisen yhdyssiteen kuluttajapolitiittista toimintaa varten talousarvioon merkittyjen määrärahojen toteuttamiseksi vaadittavan perussäädöksen ja monivuotisen ohjelmansa välille. Tämän toimintaohjelman tulisi astua voimaan 1. tammikuuta 1999 ja sen keston tulisi periaatteessa vastata puiteohjelman kestoa. Komitea ei käsittele ehdotuksen liitteessä mainittuja toimia tässä yhteydessä, sillä se

⁽¹⁾ EYVL C 102, 4.4.1996.

aikoo esittää yleiset näkemyksensä suunnitellusta toimintaohjelmasta. Toimintaohjelma antaa paljon paremman pohjan keskustelulle EU:n tulevasta kuluttajapolitiikasta kuin ehdotettu puiteohjelma.

2.4. Komitean mielestä olisi suotavaa arvioida ehdotus uudelleen Amsterdamin sopimuksessa perustamis-sopimukseen lisättyjen uusien säädösten valossa, mikäli tällainen mahdollisuus tarjoutuu. Se kehottaa komissiota esittämään mahdollisimman pian ajatuksensa siitä, miten uudet vastuualat vaikuttaisivat kuluttajapolitiikan alalla suoritettaviin toimiin, jotta asiasta voitaisiin aloittaa keskustelu samanaikaisesti nyt esillä olevan ehdotuksen käsittelyn kanssa. Komissio pystyisi siten esittämään tarkistettun ehdotuksen tai esittämään päätökseen muutosehdotuksen heti Amsterdamin sopimuksen astuttua voimaan. Kehiteltävänä olevan uuden toimintaohjelman tulisi joka tapauksessa perustua kyseisiin uusiin säädöksiin.

2.5. Komitea on tietoinen edellä mainitusta julistuksesta (ks. 2.3.3), jonka mukaan budjettivallan käyttäjä ja komissio eivät poikkeaa kokonaisrahoituksesta ”elleivät uudet objektiivisesti määriteltävät pitkäaikaiset olosuhteet sitä edellytä”. Se huomauttaa kuitenkin, että kun pidetään mielessä käytettävissä olevan budjetin rajallisuus, kuluttajapolitiikan horisontaalinen luonne ja sen jatkuva kehitys sekä tulevien tapahtumien ennalta arvaamattomuus, ei joustavuuden menetystä, jonka rahoituspuutteen hyväksyminen aiheuttaisi, tulisi väheksyä.

2.5.1. Tämän vuoksi komitea haluaa korostaa joustavuuden tarpeellisuutta myönnettäessä varoja odottamatomien tapahtumien varalle päätösehdotuksessa tarkoitettun toiminnan alalla. Vuosittaisissa raporteissaan Euroopan parlamentille ja neuvostolle (pätösehdotuksen 12 artiklan 1 kohta) komissio voi ilmoittaa varojen puutteesta johtuvista kuluttajatoimien puutteellisuuksista, jos niitä on ilmennyt. Tämän tyyppisten tietojen avulla Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat myöntää lisävaroja tietyille aloille.

2.5.2. Komitea ehdottaa myös, että säilytetään mahdollisuus ottaa käyttöön uusi perussäädös, johon sisältyy uusia varainhoitoa koskevia säännöksiä, jotta voidaan ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin tilanteissa, joita käsiteltävänä oleva puiteohjelma ei kata.

2.6. Komitean käsityksen mukaan varojen myöntäminen ehdotuksessa mainittuja kolmea toimenpidetyyppeä ja neljää poliittisesti tärkeää alaa varten on väliaikais-

ta. Se toivoo, että tämän jaon tai minkä tahansa uuden jaon perusteet selvitetään uudessa toimintaohjelmassa.

2.7. Komitea ilmaisee tyytyväisyytensä siitä, että puiteohjelma on avoin myös Keski- ja Itä-Euroopan assosioituneille valtioille ja Kyprokselle ja ymmärtää, että niiden osallistumista varten osoitetaan varoja kyseisen puiteohjelman rahoituksen ulkopuolelta. Komitea on aiemmassa lausunnossaan⁽¹⁾ tuonut julki näkemyksensä kuluttajapolitiikan merkityksestä näille siirtymävaiheessa oleville valtioille ja toivoo, että molempia osapuolia hyödyttävien hankkeiden kehittämiseen ja toteuttamiseen voidaan antaa riittävää tukea laajentumisenkin vaatimia toimenpiteitä silmällä pitäen.

3. Erityistä

Pätösehdotuksen johdanto-osa

3.1. Johdanto-osan yhdennessätoista perustelukappaleessa mainitaan kuluttajien etujen huomioon ottaminen muissa yhteisön politiikoissa. Komitea esittää tähän liittyen kaksi huomiota. Ensinnäkin päätöksessä tulisi erityisesti uuden 153 artiklan 2 kohdan valossa mainita myös muut tärkeät politiikat, kuten julkiset palvelut, talous- ja rahakysymykset (euro), maatalous ja ulkomaankauppa (WTO). Toiseksi näiden asioiden maininta ei välttämättä tarkoita, että aloilla toteutettaviin toimiin tulisi osoittaa varoja PO XXIV:n budjetista. Integraatio tarkoittaa viime kädessä sitä, että näistä muista politiikoista vastuussa olevat ovat vastuussa ja tilivelvollisia myös – tässä tapauksessa – kuluttajien etujen huomioon ottamisesta⁽²⁾. Vastuuseen sisältyy periaatteessa myös asiaan liittyvien toimien rahoitus. Tämän ajatuksen tulisi sisältyä päätösehdotukseenkin.

1 artikla: määrärahat

3.2. Komitea joutuu valitettavasti toteamaan, että monien toimien kohdalla kaudeksi 1999–2003 esitetty vuosittainen budjetti on edellisten vuosien määrärahoja pienempi. Tämä on seurausta uusien toiminta-alojen lisäämisestä PO XXIV:n budjetin piiriin pääasiassa BSE-kriisin vuoksi. Komitea huomauttaa, että määrärahojen pienentäminen on ristiriidassa yhteisön kuluttajapolitiikan kasvavan merkityksen kanssa, josta mm. Amsterdamin sopimus todistaa. Komitea kehottaa sen

⁽¹⁾ TSK:n lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto: kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)”, EYVL C 295, 7.10.1996, s. 14, kohta 2.9.

⁽²⁾ Tätä periaatetta on sovellettu mm. myönnettäessä EU:n varoja *New Car Assessment Programme* -testiohjelmiin, joilla määritellään ajoneuvojen turvallisuusluokitukset. Periaatetta tulisi noudattaa paljon laajemminkin.

vuoksi komissiota ja budjettivallan käyttäjää kasvattamaan vuoden 2000–2003 kuluttajabudjettia enemmän kuin komission esittämä (yhteisön bruttokansantuotteen kasvuun perustuva) hyvin varovainen lisäysehdotus merkitsisi⁽¹⁾. Komitea katsoo, että komissiossa parhaallaan valmisteltava monivuotinen ohjelma voi tuoda lisäperusteita tällaiselle kasvulle.

3.3. Tässä yhteydessä komitea haluaa korostaa kuluttajajärjestöille annettavan taloudellisen tuen merkitystä, sillä järjestöillä on aktiivinen rooli yhtenäismarkkinoiden muodostamisessa. Niiden panos lisää osaltaan yhteisön 370 miljoonan kuluttajan luottamusta yhtenäismarkkinoiden toimintaan.

2 artikla: toimintaan kuuluvat toimet

3.4. Lisäyksenä 2.3.4 kohdassa tehtyihin huomautuksiin tarpeesta sisällyttää kyseiseen toimintaohjelmaan maininta puiteohjelmasta komitea ehdottaa seuraavaa muutosta 2 artiklan a kohtaan:

”komission toteuttamat toimet jäsenvaltioiden politiikan tukemiseksi ja täydentämiseksi ja politiikan kehittämisen, päivittämisen ja seurannan varmistamiseksi monivuotisen ohjelman puitteissa (uudessa) 5 artiklassa asetetuin ehdoin.”

3.4.1. Kyseisessä uudessa 5 artiklassa tulisi selvittää yksityiskohtaisemmin monivuotisen ohjelman laatimiselle asetetut ehdot mm. seuraavien seikkojen suhteen: ohjelman kesto, painopistealueet, arviointi sekä rahoitus.

3.5. Kokonaisbudjetin jakautumista mainittujen kolmen toimenpidetyypin osalle ei ole selvitetty erikseen, mutta kuluttajapolitiikassa mukana olevat pystyvät pääättelemään sen ehdotuksen liitteenä olevasta ohjeellisesta rahoitus selvityksestä. Komitea toteaa, että esitetyt luvut ovat väliaikaisia, mutta toivoo silti jakoon lisää avoimuutta.

3 artikla: kuluttajien etujen huomioon ottaminen muissa yhteisön politiikoissa

3.6. Huolimatta 3.1 kohdassa tehdyistä huomautuksista, jotka koskevat kuluttajien etujen sisällyttämistä muihin yhteisön politiikkoihin, kuluttajapolitiikasta vastaavan komission jäsenen vastuulla on varmistaa, että tapa, jolla kuluttaja-asioita käsitellään muualla, on yhdenmukainen näissä yleisissä puitteissa tarkoitettujen

toimintatapojen kanssa. TSK kehottaa komissiota esittämään tarkoituksenmukaisen mekanismin, jonka avulla PO XXIV pystyy ottamaan jo varhaisessa vaiheessa huomioon muut olennaiset poliittiset tavoitteet ja osaltaan edistämään yhteisöpolitiikkojen keskinäistä yhtenäisyyttä ja täydentävyyttä. Komitea kiinnittää tässä yhteydessä huomiota neuvoston päätöslauselmiin tarpeesta sisällyttää kuluttajapolitiittiset näkökohdat ennistä tiiviimmin muihin aloihin sekä lukuisiin komitean aiempiin lausuntoihin⁽²⁾ aiheesta.

3.6.1. Komitea ehdottaa, että komissio tekisi arvion tähän mennessä toteutetuista olennaisista toimenpiteistä. Esimerkkinä tulisi pitää PO XI:n toteuttamia yhdenmukistamistoimia (esim. ”ympäristöasioista vastaavien” virkamiesten järjestelmä muissa pääosastoissa). Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota toimenpiteiden kuluttajavaikutusta mittaavien selvitysten soveltamiseen.

4 artikla: toiminta-alat

3.7. Alat, joita toimet koskevat, vastaavat täysin uuden 153 artiklan 1 kohdassa asetettuja tavoitteita, ja ne saavat komitean täyden tuen. Vaikka ehdotuksessa ei erikseen mainita sellaisia aloja kuin kuluttajalainsäädännön voimaan saattaminen tai kuluttajien oikeudellinen asema, ne saattavat olla tärkeitä tekijöitä ehdotuksessa mainituilla toiminta-aloilla. Liitteessä on annettu ohjeellinen luettelo toimista aloittain. Epäselväksi jää, kuinka ratkaiseva merkitys listalla on valittaessa taloudelliseen tukeen oikeutettavia kuluttajajärjestöjen hankkeita. Komitea pyytää komissiota antamaan asiasta tarkempia tietoja. Komitea edellyttää, että komissio ottaa huomioon uutta toimintaohjelmaa laatiessaan ja painopistealueita määritellään tiedonannossaan ”Kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)”⁽³⁾ esittelemänsä uudet suuntaviivat ja niiden etenemisen.

Nykyinen 5 artikla: Euroopan kuluttajajärjestöjä koskevat valintakriteerit

3.8. Komitea on tyytyväinen 5 artiklan 1 kohdassa Euroopan kuluttajajärjestöjen määritelmään. Tämä määritelmä varmistaa sen, että vain aktiiviset, itsenäiset järjestöt, joilla on laaja edustus, voivat tulla kyseeseen yhteisön tukea myönnettäessä.

6 artikla: jäsenvaltioiden organisaatioita koskevat valintakriteerit

3.9. Komitea esittää eriävän mielipiteensä kriteereistä, joita sovelletaan valittaessa tukeen oikeutettavia

⁽¹⁾ Luonnollisesti ottamalla huomioon 1,27 %:n yläraja.

⁽²⁾ Erityisesti yhtenäismarkkinoista ja kuluttajansuojasta annetun komitean lausunnon kohta 3, EYVL C 39, 12.2.1996, s. 12.

⁽³⁾ TSK:n lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto: kuluttajapolitiikan ensisijaiset toimet (1996–1998)”, EYVL C 295, 7.10.1996, s. 14, erityisesti kohta 1.9.

jäsenvaltioiden organisaatioita. Komissio katsoo, että kuluttajia hyödyttäviä hankkeita voivat esittää muutkin kuin kuluttajajärjestöt. Vaikka komitea ei kielläkään, että muut organisaatiot voisivat esittää mielenkiintoisia hankkeita, se uskoo vakaasti, että on viisaampaa rajoittaa artikla koskemaan kuluttajajärjestöille myönnettävää (ehdollista) tukea. Taloudellisen tuen myöntäminen kuluttajajärjestöille yhdellä alalla vahvistaa näitä järjestöjä laajemminkin, mikä taas edistää muiden kuluttajapolitiittisten tavoitteiden saavuttamista. On huomattava, että näkemys, jonka mukaan kuluttajajärjestöjen vahvistaminen sinänsä on arvokasta, on sopusoinnussa niiden perustelujen kanssa, jotka komissio esittää ehdotukseensa liittyvän rahoitusvelvyyden kohdassa 9.2.

3.9.1. Komissio voi osallistua muiden kuin kuluttajajärjestöjen, esimerkiksi tutkimuslaitosten, yliopistojen tai korkeatasoisten tutkimuskeskusten esittämien hankkeiden kustannuksiin, jos kyseiset hankkeet edistävät komission omia tavoitteita. Tällaisen tuen tulisi kuitenkin perustua erilliseen artiklaan ehdotetuissa puitteissa ja se tulisi rahoittaa erillisestä budjettikohdasta.

3.10. Komitea katsoo, että jäsenvaltioiden kuluttajajärjestöjen tulisi täyttää tietyt ehdot ollakseen oikeutettuja komission myöntämään tukeen⁽¹⁾.

3.10.1. Kuten edellä jo todettiin, järjestöjen tulisi täyttää tietyt edustavuuteen liittyvät kriteerit. Kriteerit vaihtelevat jäsenvaltiosta toiseen, ja läheisyysperiaatteen mukaan niiden määrittely tulee jättää jäsenvaltioiden vastuulle⁽²⁾. Jäsenvaltioiden kriteerien puuttuessa komissio voi vapaasti soveltaa omia vaatimuksiaan edustavuutta määriteltessään. Seuraavat seikat ovat tässä yhteydessä tärkeitä:

- Järjestön sääntömääräisen päämäärän tulisi olla kuluttajien etujen edustaminen ja puolustaminen.

⁽¹⁾ Alakohtaiset (esim. julkisen liikenteen ja julkisten laitosten alalla toimivat) kuluttajajärjestöt voisivat myös saada tukea asianomaisilta pääosastoilta sen mukaan, kuinka paljon kyseiset järjestöt auttavat näiden pääosastojen tavoitteiden saavuttamista.

⁽²⁾ Ks. myös kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavia kielto-kanteita koskevasta direktiiviehdotuksesta vahvistetun neuvoston yhteisen kannan 3 artikla, EYVL C 389, 22.12.1997. Artiklassa todetaan, että ”oikeutetut yksiköt” on perustettava ”jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti”. On kuitenkin muistettava, että joissain jäsenvaltioissa oikeutetuksi yksiköksi on nimetty julkisviranomaisia eikä kuluttajajärjestöjä. Lisäksi kaikissa jäsenvaltioissa ei ole määritelty edustavuuskriteerejä.

- Järjestön politiikan riippumattomuuden maan hallituksesta sekä järjestön taloudellisen riippumattomuuden liike-elämästä tulisi olla sääntömääräistä. Järjestön tulisi olla lain mukaan toimivaltainen ja sillä tulisi olla tietty, useiden vuosien ajan toiminut sisäinen rakenne.
- Järjestön elinkykyisyyden tulisi ilmetä sen rakenteesta ja taloudellisesta perustasta.
- Tukeen oikeutetulla järjestöllä tulisi muihin vastaavanlaisiin järjestöihin verrattuna olla huomattava yksilöistä tai organisaatioista koostuva jäsenistö.

3.10.2. Järjestön rooli kuluttajien edustajana toimintamallien laadinnassa voi myös olla merkittävä seikka. Lisäksi järjestöjen tulisi vaikuttaa laajemminkin kuin vain paikallis- tai aluetasolla.

3.11. Komitea ilmaisee toiveensa siitä, että tällaiset kriteerit olisivat pian käytettävissä kaikissa jäsenvaltioissa. Lisäksi komitea katsoo, että tukea tulisi myöntää helpommin sellaisissa jäsenvaltioissa toimiville kuluttajajärjestöille, joissa kuluttajien edustus ei vielä ole kovin kehittynyttä, kuin niissä jäsenvaltioissa toimiville järjestöille, joissa kuluttajaliike on kehittyneempi. Tämä on EU:n koheesiopolitiikan mukaista.

5 ja 6 artikla: taloudellisen tuen määrä

3.12. Ehdotuksen 5 ja 6 artiklan 3 kohdissa todetaan, että taloudellisen tuen määrä ”ei voi periaatteessa olla enemmän kuin 50 prosenttia syntyneistä kustannuksista”. Komission lisätiedotteessa, joka jaettiin vuonna 1998 kuluttajahankkeille myönnettäviä varoja hakeneille, todetaan, että muiden kriteerien puuttuessa hakijoiden tulee perustella suuremman tuen tarve. Komitea pyytää komissiota selvittämään mahdollisimman tarkkaan, missä olosuhteissa tämä prosenttiosuus voidaan ylittää, sillä siten voidaan ehkä pienentää hylättävien hakemusten määrää. ANEC:lle⁽³⁾ myönnettävä rahoitus saattaisi auttaa komissiota määrittämään nämä ehdot tarkemmin. ANEC edustaa nimenomaan kuluttajan etuja standardoinnissa ja se saa tukea huomattavasti enemmän kuin 50 % kustannuksista. Komission tulisi aiemman kokemuksen perusteella selvittää tarkemmin, millä perusteella voidaan tulevien tarjouspyyntöjen yhteydessä myöntää hankkeille tukea enemmän kuin 50 % hankkeen kustannuksista.

Myös käsitettä ”toimintakulut” tulee selvittää. Komitea katsoo, että perusrakenteisiin liittyvät kustannukset eivät kuulu toimintakuluihin, ja ne tulee siksi korvata.

⁽³⁾ Eurooppalainen järjestö kuluttajaedustuksen koordinoimiseksi standardoinnissa (*the European association for the co-ordination of consumer representation in standardisation*).

7 artikla: hankkeiden valintaperusteet

3.13. Vaikka komitea yhtyy ehdotettuihin valintakriteereihin suurelta osin, se katsoo, että niitä tulisi kehittää edelleen entistä konkreettisempien ohjeiden luomiseksi. Esimerkiksi käsitettä ”kestävä” olisi selvennettävä. Komitean käsityksen mukaan selvennyksiä annetaan komission vuosittain julkaisemissa tarjouspyyntöilmoituksissa (ks. 8 artiklan 1 kohta). Komitea huomauttaa, että vaikka vuonna 1998 rahoitettavia hankkeita koskeva tarjouspyyntö olikin huomattavasti aiempia selkeämpi, parannuksia tarvitaan edelleen. Komitea suhtautuu epäillen sellaisten kriteerien käyttöönottoon, jonka mukaan hakijoiden tulee ennustaa hankkeiden tuloksia, sillä tuloksia ei voida alussa aina ennustaa varmasti. Lopuksi komitea huomauttaa, että tulosten levitys aiheuttaa kustannuksia. Ne tulisi sisällyttää niiden hankkeiden kokonaiskustannuksiin, joille tukea haetaan.

8 ja 9 artikla: menettelyt

3.14. Komitea kehottaa komissiota asettamaan aikatauluja myös omille toimilleen, kuten hankkeiden arvioinnille ja valinnalle, hakijoille tiedottamiselle, sopimusten solmimiselle ja itse tuen maksamiselle. Erityisesti maksuissa on aikaisemmin esiintynyt pitkiä viivästymiä. Aikataulut tuovat prosessiin avoimuutta ja kurinalaisuutta sekä tuen myöntäjien että hakijoiden kannalta, mikä helpottaa järjestelmällistä suunnittelua. Lopuksi komitea katsoo, että jatkuvuuden ja tehokkaamman varainkäytön vuoksi olisi varauduttava monivuotisten

hankkeiden tukemiseen. Komissio voisi kuulla kuluttajakomiteaansa 8 artiklan 1 kohdassa mainitun ilmoituksen sisällöstä.

3.15. Komitea on tyytyväinen komission pyrkimykseen vähentää tilintarkastukseen liittyvää byrokratiaa ja täten säästää (erityisesti pienten) järjestöjen kallista aikaa. Ehdotuksen 9 artiklan 1 kohdan määräykset ovat merkittävä askel oikeaan suuntaan. Komitea toivoo, että parannuksia tehdään vielä jatkossa tasapainon parantamiseksi pienehköistä hankkeista saatavan hyödyn ja niiden aiheuttaman hallinnollisen rasitteen välille.

12 artikla: raportointi

3.16. Komitea ehdottaa, että Euroopan parlamentille ja neuvostolle vuosittain annettava raportti rajattaisiin mahdollisiin ongelmiin ja tosiasioiden kuvaukseen. Turhaa byrokratiaa on vältettävä. Komitean käsityksen mukaan näihin raportteihin sisällytetään vain joidenkin hankkeiden arvioinnit osana komission suorittamaa jatkuvaa arviointiprosessia. Tällöin komission olisi syytä ilmaista aikomuksensa tarkemmin. Komitea esittää tyytyväisyytensä siitä, että ”yleisten puitteiden” toiminnasta esitetään arviointiraportti vuoden 2002 kesäkuun loppuun mennessä. Seuraavalle kaudelle laadittavien ”yleisten puitteiden” tulisi pohjautua näihin tuloksiin. Lisäksi komitea katsoo, että edellä mainittuun raporttiin tulisi sisältyä arviointi monivuotisesta ohjelmasta. Tämä olisi yhdenmukaista uutta 5 artiklaa koskevien huomautusten kanssa.

Bryssel 28. toukokuuta 1998.

Talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Tom JENKINS